

Laudatio de **Raimon Panikkar i Alemany**,
en la solemne sessió acadèmica de la seva investidura com a
doctor *honoris causa* de la Universitat de Girona,
presentada per Josep-Maria Terricabras, padrí del nou doctor.

Girona, Auditori del Centre Cultural La Mercè, 28 d'abril del 2008

Rectora Magnífica,
Autoritats,
Col·legues,
Amics,

Per a mi és un honor poder exposar avui, en aquesta solemne sessió acadèmica, els mèrits que reuneix Raimon Panikkar i Alemany per ser investit doctor *honoris causa* de la nostra universitat. Raimon Panikkar és, sens dubte, el pensador català viu més reconegut internacionalment. La seva vida i la seva obra mostren, de fet, l'enorme abast temàtic, geogràfic i lingüístic del seu pensament, que ara hauré de presentar de forma resumida.

Raimon Panikkar va néixer el 3 de novembre de 1918 a Barcelona, de pare indi i hindú i de mare catalana i catòlica. Des de petit, doncs, va poder adoptar, cultivar i desplegar tradicions diverses, en les quals no s'ha sentit mai foraster. Va ser ordenat capellà el 1946, el mateix any en què es va doctorar en Filosofia; el 1958 va obtenir el doctorat en Ciències, també per la Universitat de Madrid, i el 1961 el doctorat en Teologia per la Universitat Laterana de Roma. Ha viscut a l'Índia, a Roma, on va ser *libero docente* de la Universitat, i als EUA. Del 1971 al 1987 va ser catedràtic de Filosofia Comparada de les Religions i d'Història de les Religions al Departament d'Estudis Religiosos de la Universitat de Califòrnia, a Santa Barbara, de la qual és ara professor emèrit. El 1987 va tornar a Catalunya i va establir la seva residència permanent a Tavertet (Osona), on ha seguit oferint cursos, seminaris i trobades sobre temes filosòfics, religiosos, culturals i d'aprofundiment de les diferents tradicions de la humanitat. Ha publicat una cinquantena de llibres, la majoria en català, castellà i anglès, traduïts al francès, l'alemany, l'italià, el xinès, el portuguès, el txec, l'holandès i el tamil. Ell mateix va traduir, durant deu anys, una antologia de mil pàgines dels textos dels vedes.

Panikkar ha dirigit més d'una vintena de tesis doctorals d'estudiants d'arreu del món, bàsicament durant la seva estada als EUA. S'han escrit prop d'una trentena de tesis doctorals sobre el seu pensament, algunes de les quals han estat publicades. Ha impartit cursos en universitats de tot el món i conferències prestigioses com les "Warner Lectures Series" i les "Gifford Lectures". Ha col·laborat en el projecte de l'obra *Classics of Western Spirituality* (Nova York), que ha publicat

fins ara 76 volums, i en l'obra *World Spirituality*, que consta de 25 volums, els tres darrers sota la seva direcció. Aquests dies acaba d'aparèixer el primer volum, en italià, de la seva *opera omnia*, que ha d'abraçar vint volums. Està previst que aquestes obres completes apareguin també en altres llengües, la primera de les quals, el català.

A més d'aquesta gran activitat acadèmica, Panikkar va ser president de Pipal Tree (Bangalore). És fundador i director del Center for Cross-Cultural Religious Studies (Santa Barbara, Califòrnia) i de Vivarium, Centre d'Estudis Interculturals (Tavertet, Catalunya). Des del 1993 és també president de la Societat Espanyola de Ciències de les Religions (Madrid). L'any 1960 va ser un dels fundadors de l'ONG Pax Romana —amb estatut consultiu davant les Nacions Unides—, que treballa per la defensa dels drets i la dignitat de l'home arreu del món. Ha participat en nombrosos col·loquis internacionals de la UNESCO i en moltes altres societats acadèmiques. Dues vegades va ser enviat especial del govern de l'Índia en missió cultural a l'Amèrica Llatina.

Al llarg de la seva vida ha rebut nombrosos premis i distincions, entre els quals cal destacar tant els reconeixements internacionals (Premio Español de Literatura (1961), Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1999), títol de Chevalier des Arts et des Lettres del govern francès (2000), Medalla de la Presidència de la República Italiana (2001)), com els estrictament acadèmics (doctor *honoris causa* per la Universitat de les Illes Balears (1997), per la Facultat de Teologia de la Universitat de Tübingen (2004) i per la Facultat de Sociologia de la Universitat d'Urbino (2005)). La Universitat de Califòrnia atorga anualment un premi, que porta el nom de The Raimundo Panikkar Award in Comparative Religions, a l'estudiant graduat en Filosofia de les Religions amb millors qualificacions acadèmiques. Actualment s'estudia la creació d'una càtedra amb el seu nom en aquella universitat. Prestigioses revistes li han dedicat números monogràfics i s'han organitzat simposis i jornades per estudiar la seva obra. La propera serà del 5 al 7 de maig, a Venècia, sota el títol "Mysticism, Fullness of Life".

L'enorme activitat de Raimon Panikkar —aquí tot just insinuada— només rep, però, el seu sentit profund de les idees i de les vivències que la informen. Durant 30 anys ha tingut un contacte intens amb l'Índia, que va visitar per primera vegada el 1954. "Me'n vaig anar cristià, em vaig descobrir hindú i torno budista, sense haver deixat de ser cristià", ha dit ell mateix. Raimon Panikkar no és un pensador convencional. Ben al contrari, ell trenca molts esquemes, convencions i prejudicis. La seva formació intel·lectual, entre l'orient i l'occident, li permet reflectir en la seva obra un diàleg filosòfic constant entre tradicions, ideologies i creences diverses. La seva solidesa en el coneixement de la tradició filosòfica occidental i els seus excepcionals coneixements de les tradicions filosòfiques i espirituals de l'orient li

atorguen unes condicions i una capacitat per al diàleg interfilosòfic i interreligiós absolutament inhabituals, no solament entre nosaltres sinó també en l'àmbit internacional. En uns moments en què el pensament oriental està guanyant terreny i adeptes entre nosaltres, la figura de Raimon Panikkar s'alça amb la màxima autoritat de qui és un referent expert, rigorós, profund. La filosofia, que és un saber obert constantment a la reflexió de tot allò que és humà, troba en Panikkar un pensador original i desacomplexat, perquè sap de què parla i perquè proposa relacions i accepta diferències que només poden ser exposades i debatudes per aquells que les han viscut i entès des de dins mateix de cada tradició. Panikkar, que ha pelegrinat tant, proposa el pelegrinatge com a símbol de la vida, però no com la vida mateixa, perquè el pelegrinatge ha de ser no solament exterior sinó també interior.

Per això ell accepta la primacia de la praxi, de la vida, d'una vida que es desplega en el moment, en cada moment, i que és capaç de trobar l'universal en allò que és concret, que és particular. "La meva aspiració —ha manifestat— no consisteix tant a defensar la meva veritat com a viure-la". El seu pensament, inspirat en el principi *advaiti* (ni monista, ni panteista, ni dualista), proposa una visió de l'harmonia, de la concòrdia, que vol descobrir "l'invariant humà" sense destruir les diversitats culturals que, al capdavant, s'encaminen a la realització de la persona, sempre en procés de creació, de recreació. "Com més gosem caminar per nous senders —ha dit—, més necessitat tenim d'estar arrelats a la pròpia tradició i obert a les altres, que ens fan adonar que no estem sols i que ens permeten assolir una visió més àmplia de la realitat." Per això el diàleg és tan important, però no el diàleg merament mecànic o informatiu, sinó el que ell anomena "diàleg dialògic", que porta a reconèixer les diferències i també allò que es té en comú, que encamina finalment a una fecundació mútua. El diàleg no és un luxe per als humans, sinó que és estrictament necessari. I el diàleg interreligiós hi té un paper important. Aquest diàleg, però, Panikkar no l'entén com un diàleg abstracte, teòric, un diàleg sobre creences, sinó com el diàleg humà en profunditat, en què es busca la col·laboració de l'altre per a la realització mútua, ja que la saviesa consisteix a saber escoltar. La religió, per a Panikkar, no és un experiment sinó una experiència, no una teoria sinó una experiència de vida, a través de la qual es forma part, sense preocupació ni neguit, de l'aventura còsmica. Això el porta a plantejar, per exemple, la noció d'"identitat". En una entrevista se li va preguntar: "On trobeu la vostra identitat?", i ell va contestar: "Perdent-la, no buscant-la: no volent aferrar-me a una identitat que encara no està realitzada i que no es pot trobar certament en el passat, perquè aleshores seria una còpia de quelcom vell. La vida és risc; l'aventura és novetat radical; la creació es produeix cada dia, quelcom absolutament nou i imprevisible".

Amb una visió concreta i alhora global de l'existència, Panikkar defensa l'harmonia dels uns amb els altres, de nosaltres amb la natura i, és clar, amb nosaltres mateixos. Defensa la sacralitat de la vida com una secularitat sagrada. Perquè tot ésser és sagrat, tot ésser és inviolable, i denuncia que s'hagi perdut la sensibilitat per la sacralitat de la matèria. L'ecosofia és la nova saviesa de la terra. Allò que és humà, allò que és infinit o diví i allò que és material, no són tres realitats separades, sinó tres aspectes d'una única i mateixa realitat. Aquesta és la seva intuïció cosmoteàndrica o teantropocòsmica, que mostra l'ambigüitat i els límits de qualsevol discurs estrictament científic o cultural.

Al capdavant, és l'obsessió de la certesa la que ens ha portat a la patologia de la seguretat, que és l'obsessió actual. Per això Panikkar recomana que la filosofia tingui humor, és a dir, que tingui sentit per a la polisèmia, per a l'ambigüitat, per a l'obertura: perquè només podrà afavorir la consciència de llibertat si ella mateixa es troba per sobre de tota servitud, també de tota servitud racional, racionalitzadora. Certament, Panikkar no és un pensador còmode, perquè no sempre és previsible, mai no és convencional, sempre obre noves perspectives, dubtes nous, noves esperes i esperances. Això el converteix en un pensador de debò, en un mestre de pensament, en una persona sàvia. I, com diu Ciceró, "sapiens beatus est".

No puc acabar aquesta presentació sense fer públic un gest privat, però de gran generositat per part de Raimon Panikkar, que ha volgut llegar a la Universitat de Girona la seva impressionant biblioteca privada, amb papers i documents inclosos. En justa correspondència a la seva amistat i generositat, des d'aquí li puc garantir, solemnement, el compromís d'aquesta universitat, que des d'avui ja és la seva, per donar continuïtat a aquest llegat, per potenciar-ne i difondre'n el contingut.

És, doncs, per moltes raons i, certament, per tot això, Rectora Magnífica, que sol·licito que s'atorgui i es confereixi el grau de doctor *honoris causa* al senyor Raimon Panikkar.